

Teplické Montessori třídy mají úspěch, škola musí rodiče odmítat

(Mladá fronta Dnes, 19.10.2015, Michal Dvořák)

Místo lavic oválný koberec, místo tabule police plné názorných pomůcek, místo známek osobní dopis. I díky tomu zájem o Montessori třídy na teplické ZŠ Bílá cesta předčí kapacitu.

TEPLICE Pro někoho jsou Montessori třídy podnětným prostředím pro rozvoj samostatnosti žáků, pro jiné jde o černou ovci českého školství. Tři plné třídy na teplické základní škole Bílá cesta, které pracují s principy pedagogiky podle italské filosofky Marie Montessori, jsou každopádně důkazem, že alternativní způsoby vzdělávání dnes lidi zajímají. A škola má plno už i na příští rok. "Děti vedeme k samostatnosti, zodpovědnosti a zvládnání běžných životních situací. Aby si samy uměly naplánovat práci a dokázaly ji dokončit, a to podle kréda ‚Pomoz mi, abych to dokázal sám‘," říká zástupkyně ředitelky Kateřina Bušková, která stála u zrodu Montessori tříd na teplické škole.

- Kde jste se s Montessori pedagogikou setkala?

Když se nástup do školy začal týkat mého dítěte, hledala jsem různé možnosti vzdělávání. Na Montessori pedagogiku jsem narazila náhodou a velmi mě oslovila. Je to něco úplně jiného než běžné školství, děti jsou ve velké pohodě. Po třech letech příprav jsme otevřeli první třídu a dnes už máme tři třídy spokojených dětí. Myslím, že jsme se vydali správným směrem.

- Našli jste učitele a žáky pro první třídu snadno?

Základem je proškolený pedagog. Vytipovali jsme učitelku, která prošla rok a půl dlouhým akreditovaným kurzem. První třída se pak naplnila snadno, i když z 23 původních žáků pokračovalo do druhé třídy jen 20.

- Montessori výuka tedy není pro každého?

Stěžejní věcí při výuce je plánování a samostatná práce žáka na jeho týdenním plánu. Problémy mohou mít děti z rodin, kde funguje silný autoritativní model výchovy. Takové dítě pak bude v Montessori třídě ztracené, bude mu chybět někdo, kdo mu zorganizuje práci a čas. Každý by měl ale pro své dítě vybrat to, co mu vyhovuje nejvíce.

- Právě velká volnost ve výuce se na Montessori kritizuje asi nejčastěji. Mají děti nějaký rozvrh?

Volnost ve výuce neznamená, že si dítě může dělat, co chce. Je postaveno před výběr z několika činností, které se vždy vztahují k výuce. Rozvrh děti nemají, aspoň ne v podobě, jak ho známe z běžných tříd. Na začátku týdne dostane každé dítě od učitelky individuální týdenní plán se seznamem témat, kterými by se mělo zabývat. Žáci si pak učivo sami rozplánují do celého týdne. Vidí třeba, že v úterý ráno bude prezentace nové matematické pomůcky, což je složitější činnost, a tak si po ní naplánují něco lehčího. Když daný den všechny úkoly splní, tak mohou volný čas využít podle svého uvážení a doporučení učitelky. Někdo si procvičuje násobilku, protože mu nejde, jiní se věnují oblíbené přírodovědě.

- Ve třídě tedy dělá každé dítě něco jiného?

Když neprobíhají prezentace pomůcek, tak ano. Učitelka vše sleduje a dělá si poznámky, kde dítě je, na čem pracuje. Na konci týdne děti plán odevzdají učitelce. Pokud není práce dokončená, musí si ji dodělat doma.

- Co když má o jednu pomůcku zájem více dětí? Nehádají se?

Musí se domluvit. Už od počátku první třídy jsou vedeny k tomu, aby si dokázaly naslouchat, diskutovat, oponovat a najít řešení. Po prvních měsících ve škole je ale tato otázka bezpředmětná. Ve třídě je navíc celá řada pomůcek, snažíme se vytvořit podnětné prostředí, kde si každé dítě najde to, co ho v daný okamžik zajímá.

- Jak hlídáte, aby se všechny děti rozvíjely přibližně stejně a nebyly mezi nimi příliš velké rozdíly?

To ani není záměrem. I v běžných třídách jsou mezi dětmi velké rozdíly a Montessori pedagogika je přímo postavena na tom, že každé dítě pracuje podle svého tempa. Kdo je šikovný, pokračuje dopředu rychleji než zbytek třídy, ti pomalejší se zase věnují tomu, aby si dostatečně upevnili probranou látku. Základním principem Montessori pedagogiky jsou proto smíšené třídy, kdy se spolu učí děti tří ročníků. Když je dítě dobré v matematice, tak pracuje se staršími spolužáky, kteří ho vedou. Když mu matematika nejde, řeší úkoly s mladšími. Dítě snáze přijímá rady od spolužáků než od učitelů. To je ale přínosné i pro učitele, protože vidí, že děti některé věci dokážou svým vrstevníkům vysvětlit způsobem, který by dospělé nenapadl.

- Smíšené třídy ale ve vaší škole nejsou. Proč?

Naše tři třídy bychom sice už mohli spojit a udělat z nich tři třídy smíšené. Chceme ale, aby si paní učitelky prošly postupně všemi ročníky a na základě svých zkušeností se rozhodly, jestli chtějí jít cestou smíšených tříd. Rozhodně však o smíšených třídách uvažujeme.

- Dostávají vaši žáci známky, nebo jsou hodnoceni slovně?

Každý měsíc dostane žák od paní učitelky dopis, v němž se dočte, jak je na tom v jednotlivých vzdělávacích oblastech. Je-li tam napsáno, že s dopomocí zvládá násobilku do pěti, tak vidí dítě i jeho rodiče, že bez pomůcky to zatím ještě nejde a že je potřeba na tom zapracovat. Zároveň je v tom zahrnuté hodnocení výstupu podle požadavků rámcově vzdělávacího programu, tedy že v daný čas má dítě umět násobilku do pěti.

- Pokud mají ale děti velkou volnost v tom, čemu se chtějí věnovat, jak se jejich znalosti sejdou právě s požadavky rámcového vzdělávacího programu?

Plníme stejné osnovy a školní vzdělávací plán jako jiné třídy naší školy. Máme jen jiné metody. Úroveň znalostí dětí se musí sejít nejpozději ve třetí, páté a deváté třídě, to je pro všechny školy závazné.

- Jaké by měly být děti, až dokončí první stupeň Montessori školy?

Děti vedeme k zodpovědnosti za svou práci, aby si ji dokázaly naplánovat a dokončit. Měly by také umět říct, co chtějí a co ne, sladit své představy s představami okolí. Měly by se umět rozhodnout pro jednu činnost a té se v daný okamžik plně věnovat. Důležitá je také týmová práce, která je pro dítě přínosem po stránce sociální. Měly by být ve škole spokojené. Myslím, že to se nám daří.

- Budou pak tyto děti spokojené i na druhém stupni nebo na střední škole?

Nechceme z nich mít skleníkové květinčky, takže se je snažíme naučit i na běžný život. Rádi bychom ale v Montessori nějakým způsobem pokračovali i na druhém stupni, což je však složitější z hlediska organizace výuky, protože jeden učitel nezvládne odprezentovat všechny předměty. Ale možnosti existují. Děti by měly odcházet na vyšší stupeň natolik vyspělé a sociálně zdatné, aby vše v klidu a bez problémů zvládly.

- Mohou rodiče své děti do těchto tříd přihlásit pro příští rok?

Už bohužel ne. Zájem je větší, než jaká je naše kapacita. První třídu pro příští rok jsme naplnili už v polovině letošního září. To by mohla být cesta i pro další školy. Zájem totiž bude stále narůstat, protože mnozí lidé dnes hledají alternativy, a to nejen ve vzdělávání.

Stěžejní je samostatná práce žáka. Problém může mít dítě z autoritativní rodiny. Bude mu chybět někdo, kdo mu zorganizuje práci a čas.

Kateřina Bušková zástupkyně ředitelky ZŠ Bílá cesta